

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง "การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ (หนองขวาง) เพื่อสาธารณประโยชน์" ได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรและผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำกลุ่มอาชีพ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทพื้นที่ศึกษา (ลักษณะทางกายภาพของชุมชน)

ตอนที่ 2 องค์กรและการบริหาร

ตอนที่ 3 การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

4.1 บริบทพื้นที่ศึกษา (ลักษณะทางกายภาพของชุมชน)

1) ที่ตั้ง

ตำบลดงสุวรรณตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอดอกคำใต้ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดระยะทางประมาณ 24 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 17,377.88 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

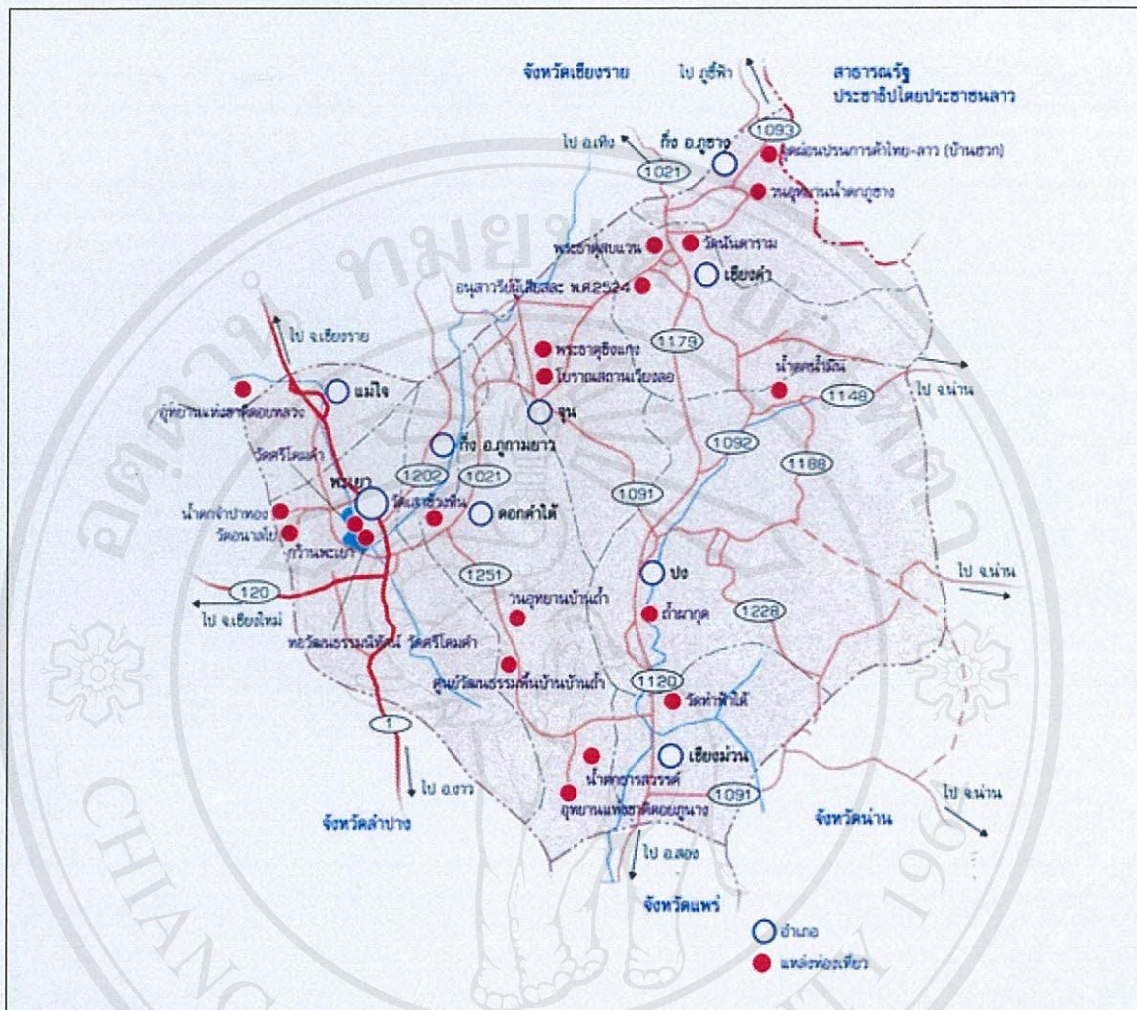
ทิศใต้ ติดตำบลสันโค้ง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันออก ติดตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันตก ติดตำบลแม่ธิง กิ่งอำเภอกฎมยาว จังหวัดพะเยา

2) ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลดงสุวรรณมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นป่าสงวนและที่ราบสูง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบต่ำ เป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำการเกษตร ด้านทิศตะวันออกจะเป็นพื้นที่ลาดติดกับเชิงเขา ทางทิศตะวันตกจะเป็นพื้นที่ราบติดกับลำน้ำอิง ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนา ประมาณ 11,978.75 ไร่ พื้นที่สวนไม้ผล ประมาณ 414.50 ไร่ พื้นที่พืชไร่ ประมาณ 3,686 ไร่ ประชากรส่วนใหญ่จะมีที่ดินเป็นของตนเอง

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดพะเยา

3) ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศ อุดหนุนโดยเฉลี่ยประมาณ 25 – 38 องศา จะมีความชื้นสัมพัทธ์มากในฤดูฝน และแห้งในฤดูร้อน การกระจายตัวของน้ำฝนจะมีมาประปรายตั้งแต่เดือนเมษายนและจะตกชุกมากช่วงปลายเดือนกรกฎาคม – กันยายน

ภัยธรรมชาติที่สำคัญ

- ภัยที่เกิดจากฝนแล้ง ปี 2539 ระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม
- ภัยที่เกิดจากฝนแล้ง ปี 2540 ระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม
- ภัยที่เกิดจากน้ำท่วม ปี 2537 ระหว่างเดือนกรกฎาคม - กันยายน

4) การปกครอง

ตำบลดงสุวรรณ ได้รับการจัดตั้งเป็นตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2532 โดยแยกพื้นที่ออกจากตำบลป่าซาง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

หมู่ที่ 1 บ้านสันป่าจี้ใต้	ผู้ใหญ่บ้าน นายตัน มหายศ
หมู่ที่ 2 บ้านสันป่าจี้เหนือ	ผู้ใหญ่บ้าน นายบุญช่วย พันธุ์ปัญญา
หมู่ที่ 3 บ้านดงกลาง	ผู้ใหญ่บ้าน นายประพันธ์ มณีวรรณ
หมู่ที่ 4 บ้านดงใหญ่	ผู้ใหญ่บ้าน นายล้วน ชนาเนตร
หมู่ที่ 5 บ้านห้วยโป่ง	ผู้ใหญ่บ้าน นายบุญเที่ยง ชื่นวงศ์
หมู่ที่ 6 บ้านกองแล	ผู้ใหญ่บ้าน นายแก้ว กิตวงศ์
หมู่ที่ 7 บ้านห้วยดอกเข็ม	ผู้ใหญ่บ้าน นายวิรัตน์ บุญประเสริฐ
หมู่ที่ 8 บ้านแดง	ผู้ใหญ่บ้าน นายแก้ว มหายศ
หมู่ที่ 9 บ้านดงครก	ผู้ใหญ่บ้าน นายมานิตย์ นันตาฤทธิ์
หมู่ที่ 10 บ้านสันป่าสัก	ผู้ใหญ่บ้าน นายเป็ง จันทรปวงเสน
หมู่ที่ 11 บ้านสันติธรรม	ผู้ใหญ่บ้าน นายว่าน ณ โค

5) ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น 5,446 คน แยกเป็นชาย 2,521 คน หญิง 2,925 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 83 คน/ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรของตำบลดงสุวรรณ ประจำปี 2544

หมู่บ้าน	จำนวนชาย	จำนวนหญิง	จำนวนรวม	จำนวนครัวเรือน
1	314	344	658	210
2	253	276	529	167
3	246	337	583	142
4	220	250	470	126
5	222	224	446	123
6	190	204	394	98
7	268	256	524	137

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จำนวนชาย	จำนวนหญิง	จำนวนรวม	จำนวนครัวเรือน
8	397	401	798	201
9	193	238	431	89
10	118	274	274	75
11	100	121	221	58
รวม	2,521	2,925	5,446	1,439

ที่มา : สำรวจข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2543

6) การเกษตรกรรม

ชนิดพืชที่ปลูก มีการปลูกพืชหลายชนิด ซึ่งจะปลูกในช่วงแต่ละฤดูกาล เช่น

- ข้าวนาปี ตั้งแต่ ก.ค. - ธ.ค.
- ข้าวโพด ตั้งแต่ เม.ย. - ส.ค.
- ถั่วเขียว ตั้งแต่ เม.ย. - มิ.ย., ส.ค. - ต.ค.
- ถั่วลิสง ตั้งแต่ เม.ย. - ส.ค.
- กระเทียม ตั้งแต่ ม.ค. - มี.ค.

การปลูกพืช

ในเขตพื้นที่ตำบลคงสุวรรณ มีการปลูกพืชหลัก พืชรอง และพืชความหวังใหม่ คือ พืชหลัก ได้แก่ ข้าว, ข้าวโพด

พืชรอง ได้แก่ ลำไย, มะขาม, มะม่วง, ถั่วเขียว, กระเทียม

พืชความหวังใหม่ ได้แก่ ละหุ่ง, ทานตะวัน

ข้าวนาปี (นาดำ) จะมีการตกกล้าเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม บักดำปลายเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม เก็บเกี่ยวตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายน

พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก ใช้พันธุ์ส่งเสริม คือ กข.6, กข.15 และมะลิ 105

การปลูก ใช้วิธีการลงแขก ประมาณ 20% จ้างแรงงานในหมู่บ้าน 80% อัตราค่าจ้างประมาณ 180 - 200 บาท/คน/วัน

การใช้ปุ๋ย มีการใช้ปุ๋ยคอก

ปุ๋ยเคมี สูตร 16-20-0, 21-0-0 จำนวน 15-20 กก./ไร่
 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จะปลูกช่วงเดือนกรกฎาคม – พฤศจิกายน โดยใช้พันธุ์ที่ทาง
 ราชการส่งเสริม คือ พันธุ์เทพีวินัส, เทวดา 777, 888
 ถั่วเขียว ปลูกก่อนนา เดือนเมษายน – มิถุนายน
 กระเทียม ปลูกหลังเก็บเกี่ยว ปลายเดือนพฤศจิกายน
 ไม้ผล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกไม้ผลมากขึ้น โดยทำแบบไร่นา
 สวนผสม ไม้ผลที่นิยมปลูกคือ ลำไย, มะม่วง, มะขาม
 หวาน
 พืชความหวังใหม่ คือ ละหุ่ง, ทานตะวัน

การเลี้ยงสัตว์

1. การเลี้ยงโค ส่วนมากเกษตรกรเลี้ยงไว้เพื่อรอจำหน่ายเมื่อราคาดี เป็นโคพันธุ์
 พันเมือง เลี้ยงรวมกันเป็นฝูงตามป่าและบางสวนเลี้ยงเพื่อใช้งาน
2. การเลี้ยงสุกร ส่วนมากเกษตรกรจะเลี้ยงไว้เป็นอาชีพเสริมรายได้เท่านั้น
3. การเลี้ยงไก่ จะเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน ถ้าเหลือก็จะไว้จำหน่ายเป็นรายได้
 โดยใช้อาหารที่เหลือจากครัวเรือนในการเลี้ยง ปัญหาที่พบมากคือ ไก่ตายด้วยโรคระบาด
 โดยเฉพาะในช่วงเปลี่ยนฤดูกาล เกษตรกรไม่นิยมฉีดวัคซีนป้องกันโรค

ตารางที่ 2 ปริมาณการเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญ

หมู่บ้าน	โค	สุกร	ไก่
	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)
1	150	60	3,000
2	28	23	2,000
3	150	33	2,500
4	60	50	2,000
5	173	9	2,000
6	250	50	2,500
7	320	53	3,000
8	332	131	2,500

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หมู่บ้าน	โค	สุกร	ไก่
	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)
9	325	64	1,000
10	150	10	2,000
11	109	13	526
รวม	2,047	1,135	23,026

ที่มา: สำนักงานปศุสัตว์อำเภอดอกคำใต้

การประมง

การประมงในเขตตำบลดงสุวรรณ ส่วนใหญ่ชุดบ่อขนาด 1 งาน - 1 ไร่ และบริเวณหัวไร่ปลายนา มีการประกอบอาชีพการขยายพันธุ์ปลาขายและเลี้ยงไว้บริโภคในครัวเรือน

7) อาชีพและการจ้างงาน

- ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทางเกษตรกรรมประมาณ 68%
- อาชีพรับจ้าง 17%
- อาชีพรับราชการ 5%
- อาชีพค้าขาย 3%
- อาชีพอื่น ๆ 7%

ด้านแรงงานการเกษตร มีแรงงานทางด้านการเกษตรประมาณ 2 - 3 คน/ครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยประมาณ 5 - 10 ไร่/ครัวเรือน

แรงงานรับจ้าง จะมีทั้งในตำบลและมาจากตำบลข้างเคียง อัตราค่าจ้างวันละ 100 - 180 บาท/คน/วัน ความต้องการแรงงานจะมีมากในช่วงฤดูทำนาและเก็บเกี่ยว ทำให้เกิดปัญหาแรงงานไม่เพียงพอ จึงทำให้มีการเพิ่มราคาค่าแรงงานสูงขึ้นทำให้เกิดการเพิ่มทุนในด้านการผลิตมากขึ้น

การอพยพแรงงาน หลังจากฤดูการเก็บเกี่ยวแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่จะอพยพแรงงานออกจากท้องถิ่นไปหางานทำต่างอำเภอและจังหวัดหรือต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว

ปัญหาความยากจน เกษตรกรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก ซึ่งรายได้เฉลี่ย/คน/ปี ประมาณ 15,000 – 25,000 บาท รายได้นอกภาคเกษตรกรเฉลี่ย/คน/ปี ประมาณ 12,000 – 16,000 บาท

- บั๊มน้ำมัน 8 แห่ง
- โรงงานอุตสาหกรรม 2 แห่ง
- ร้านขายอาหาร 6 แห่ง
- ร้านขายของชำ 42 แห่ง
- โรงสีข้าว 7 แห่ง
- ตลาดสด 1 แห่ง
- ร้านซ่อมรถ 9 แห่ง
- ร้านเสริมสวย 6 แห่ง

8) สภาพทางสังคม

การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง
- โรงเรียนประถมศึกษา (ขยายโอกาส) 2 แห่ง
- วิทยาลัยการอาชีพดอกคำใต้ 1 แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 11 แห่ง

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด/สำนักสงฆ์ 6 แห่ง
- โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง

สาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง
- คลินิกเอกชน 2 แห่ง
- ร้ายขายศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน 11 แห่ง
- อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- บั๊มยามตำรวจ 1 แห่ง

คุณภาพชีวิต เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีสุขภาพพลานามัยดี โดยจะปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในตำบล เช่น การทำวัคซีนต่าง ๆ การบริโภคเกลือไอโอดีน ป้องกันโรคคอตีบ ตีมน้ำสะอาด บริโภคอาหารที่มีตรา ออย.ควบคุม มีความรู้ในการใช้ยาที่ถูกต้อง มีการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม มีการลดการใช้สารเคมี ป้องกัน และกำจัดวัชพืช โรคพืช และแมลงศัตรูพืช โดยการใช้สารพิษสมุนไพร เช่น สะเดาทดแทนการใช้สารเคมี มีการกำจัดน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลต่างๆ มีส่วนที่ถูกต้องสุขอนามัย มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ และมีความเป็นอยู่ที่อบอุ่นปลอดภัยจากอุบัติเหตุ อุบัติภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

9) การบริการพื้นฐาน

1. การคมนาคม

- มีถนนลาดยางเชื่อมจังหวัด 2 สาย
- มีถนนลาดยางเชื่อมอำเภอ 2 สาย
- มีถนนลาดยางเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน 8 สาย
- มีถนนลาดยางเชื่อมระหว่างตำบล 2 สาย
- มีถนนลูกรังในตำบล 67 สาย
- มีถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก/ไม้ไผ่ - สาย

2. การโทรคมนาคม

- มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ 7 ตู้
- อยู่ในเขตการจ่ายไปรษณีย์โทรเลขของไปรษณีย์อำเภอดอกคำใต้ทั้งตำบล

3. การไฟฟ้า

- ขยายเขตการใช้ไฟฟ้าทุกปี
- มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าครบทุกหลังคาเรือน

4. แหล่งน้ำธรรมชาติ

- แม่น้ำ, ลำห้วย 10 สาย
- หนองน้ำ 3 แห่ง

5. หนองน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย 4 แห่ง
- บ่อน้ำตื้น 153 แห่ง
- บ่อบาดาล 18 แห่ง
- สระน้ำ 194 แห่ง

6. ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

- ป่าชุมชน 1 แห่ง

4.2 องค์กรและการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

4.2.1 หน่วยงานราชการ

สถานการณ์การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนี้.-

1. ยุคในอดีต (พ.ศ. 2526 – 2536)

พ.ศ. 2526 มีการขุดลอกพื้นที่ชุ่มน้ำหนองขวาง 215 ไร่ โดยนำดินมาทำถนนรอบหนองขวาง ดำเนินการโดยกรมชลประทาน

พ.ศ. 2527 มีการก่อสร้างศูนย์ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน จำนวน 1 หลัง โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็คือ เกิดอ่างเก็บน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมได้เป็นบางส่วน แต่เป็นการดำเนินงานที่กระทำโดยหน่วยงานของรัฐ (คือ กรมชลประทาน) แต่ขาดการให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และไม่มีการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

2. ยุคในปัจจุบัน (พ.ศ. 2537 – ปัจจุบัน)

2537 – 2540 - เกิดภาวะน้ำท่วม

2542 - ก่อสร้างถนน โดยกรมโยธาธิการ

2543 - พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและปรับปรุงภูมิทัศน์ ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลดงสุวรรณ

2543 - 2546 - โครงการปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อพัฒนาแหล่งผลิตของชุมชน(โครงการเงินกู้เพื่อปรับปรุงโครงสร้างภาคเกษตร) เพื่อปรับปรุงระบบการส่งน้ำให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึง และพัฒนาพื้นที่รอบแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งผลิตของชุมชน โดยกรมพัฒนาที่ดิน

2544 - ปลูกต้นไม้ยืนต้นจำนวน 2,000 ต้น โดย อบต. ดงสุวรรณ

- ปล่อยปลาพันธุ์ชนิดต่าง ๆ จำนวน 10,000 ตัว โดยกรมประมง

- ปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยสถาปัตยนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ

- ห้ามจับสัตว์น้ำ เพื่ออนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ โดย อบต.
ดงสุวรรณ

- ออกข้อบังคับกับตำบลว่าด้วยการห้ามจับสัตว์น้ำ และ
สัตว์ปีกทุกชนิด โดย อบต. ดงสุวรรณ

2546 - 2547

- อบต. บริหารจัดการเกี่ยวกับที่ดินทำกิน โดยการให้
ตัวแทนหมู่บ้านจับฉลากในการเข้าไปใช้พื้นที่หนองขวาง
(โดยเฉพาะเกษตรกรไร้ที่ทำกิน)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

โครงการปรับปรุงชลประทานขนาดเล็ก/โครงการปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ
(เพื่อพัฒนาแหล่งผลิตของชุมชนและโครงการจัดรูปที่ดิน ของเงินกู้ ASPL)

ขั้นตอนการจัดทำแผน	ประเด็น	หน้าที่ในการดำเนินงานของ พต.
1. เรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานโครงการชลประทาน	<ol style="list-style-type: none"> ทำไมต้องสร้างงานชลประทาน รูปแบบลักษณะงานเป็นอย่างไร สร้างแล้วได้ประโยชน์อะไร <ul style="list-style-type: none"> - เอน้ำไปทำอะไร - ใครได้รับน้ำ - พื้นที่จัดสรรเท่าไร 	พต. (หน่วยพัฒนาที่ดินและเจ้าหน้าที่กองช่าง) เป็นผู้ชี้แจงคณะทำงานฯ ซึ่งมีเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเป็นแกนนำ ให้ทราบถึงความเป็นมาของโครงการฯ ว่าทำไมต้องทำโครงการรูปแบบลักษณะโครงการเป็นอย่างไร หลังจากการก่อสร้างเสร็จแล้วน้ำที่ดินไปใช้ ประโยชน์อย่างไร ใครเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเกษตรกร และจัดสรรพื้นที่ใช้ประโยชน์ มีพื้นที่ดำเนินการทำอะไร (เฉพาะในส่วนพื้นที่โครงการปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่ พต. ดำเนินการ)
2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การสร้างกรอบทางเลือกอาชีพเกษตรกร	<ol style="list-style-type: none"> ร่วมรับรู้ลักษณะงานชลประทาน ตรวจสอบอาชีพเดิมของเกษตรกร ร่วมสังเคราะห์อาชีพที่เหมาะสม จัดทำข้อเสนอกรอบทางเลือกอาชีพเกษตรกร เสนอกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาอาชีพกับชุมชน สรุปเป้าหมายทางเลือกอาชีพ 	พต. ร่วมกับคณะทำงานฯ ตรวจสอบข้อมูลเกษตรกร วิถีชีวิต ข้อมูลทางด้านกายภาพ (พต. ใช้ข้อมูลกลุ่มชุดดิน ความเหมาะสมของดินต่อการปลูกพืชและแนวทางจัดการดิน) เศรษฐกิจ-สังคม ในพื้นที่โครงการร่วมสังเคราะห์อาชีพที่เหมาะสม โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจากเกษตรกร มาวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการจัดทำอาชีพที่เหมาะสมเพื่อที่จะนำไปจัดทำเป็นกรอบทางเลือกอาชีพให้กับเกษตรกรในพื้นที่โครงการ เมื่อการนำเสนอทางเลือกอาชีพเกษตรกรได้รับการยอมรับ คณะทำงานมาร่วมสรุปเป้าหมายอาชีพในแต่ละโครงการ
หมายเหตุ ขั้นตอนที่ 1 อาจมีการปฏิบัติแยกจากขั้นตอนที่ 2 หรือรวมกัน ขึ้นอยู่กับเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ซึ่งเป็นแกนนำคณะทำงานจะเป็นผู้ประสานหรือกำหนด		

ขั้นตอนการจัดทำแผน	ประเด็น	หน้าที่ในการดำเนินงานของ พต.
3. จัดทำเป็นเอกสาร	<p>- จัดทำทะเบียนข้อมูลพื้นฐาน เอกสาร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลเอกสาร 2. ข้อมูลอาชีพ 3. ข้อมูลรายได้เกษตรกร 4. ข้อมูลหนี้สินเกษตรกร 	<p>พต. ร่วมกับคณะทำงาน จัดทำ ทะเบียนข้อมูลพื้นฐานเกษตรกร (ตามแบบฟอร์ม) (ในพื้นที่ที่ พต. ดำเนินการปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ พต. อาจจะได้รับมอบหมายให้จัด ทำสำหรับทะเบียนในพื้นที่ของ หน่วยงานอื่น หน่วยงานนั้น ๆ จะได้ รับมอบหมาย)</p>
4. จัดประชุม กำหนดกิจกรรมปฏิบัติงาน แผนงานโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดกิจกรรมภายใต้แผน พัฒนาอาชีพเกษตรกร - แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี - แผนการลงทุน (เน้นการสร้าง ผลิตภัณฑ์หลัก) 2. แยกกิจกรรม/เป้าหมาย เป็น 2 ส่วน - ส่วนงาน/งบประมาณปกติ - ส่วนที่จำเป็นต้องขอสนับสนุน 	<p>พต. ร่วมกับคณะทำงานฯ ร่วม กำหนดกิจกรรมในการดำเนิน โครงการ ภายใต้แผนงานที่กำหนด สองแผนงานหลักคือ - แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี - แผนการลงทุน (เน้นการสร้าง ผลิตภัณฑ์หลัก) โดยที่กิจกรรมที่จะดำเนินการไม่ ควรมีการซ้ำซ้อนกับงบประมาณ</p>
5. จัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกร ตามโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สรุปเป้าหมายโครงการ 2. เป้าหมายแผนพัฒนาอาชีพ 3. รายละเอียดงบประมาณ 4. รายละเอียดผลตอบแทนการ สร้างรายได้อาชีพ 	<p>ปกติ ในพื้นที่โครงการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ ของ พต. ควรจะนำเสนอกิจกรรม ต่าง ๆ ที่กรมฯ จะดำเนินการ (ฟื้นฟู คุณภาพดิน ตามสภาพปัญหา) สอดคล้องลงไปด้วย พต. ร่วมกับ คณะทำงานฯ จัดทำแผนพัฒนา อาชีพเกษตรกร (ตามแบบฟอร์ม)</p>
6. นำเสนอแผนงานโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำรายละเอียดแผนงาน/ โครงการตามแผนพัฒนา 2. เสนอผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ฝ่ายกิจการพิเศษ ภายในวันที่ 5 พฤษภาคม 2544 	<p>พต. อาจต้องร่วมเข้าชี้แจง แผนงาน โครงการต่อผู้ช่วยปลัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ ฝ่ายกิจการ พิเศษ ในวันที่ 5 พฤษภาคม 2544</p>

กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติงานโครงการพัฒนาอาชีพในพื้นที่
ชลประทานขนาดเล็ก/แหล่งน้ำธรรมชาติ/จัดรูปที่ดิน

ขั้นตอน/จุดมุ่งเน้น	ผู้ปฏิบัติ	
1. การจัดทำข้อมูลพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานรับผิดชอบ โครงการชลประทาน - หน่วยงานรับผิดชอบ โครงการชลประทาน ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด สถานีพัฒนาที่ดิน - กรมพัฒนาที่ดิน 	
<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> <ul style="list-style-type: none"> → รูปแบบปฏิทินการก่อสร้างระบบชลประทาน → ทะเบียนเกษตรกร <ul style="list-style-type: none"> → คราวเรือน → หนี้สิน → รายได้ → พื้นที่การเกษตร → อาชีพ → สภาพดิน/การใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม </div> </div>		
2. การประชุมชี้แจงเกษตรกร	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานรับผิดชอบ โครงการชลประทาน ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด สถานีพัฒนาที่ดิน 	
<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความเข้าใจ - สร้างการมีส่วนร่วม - เสนอข้อคิดเห็น/จุดประสงค์อาชีพ 		
3. การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอาชีพเกษตรกร	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด - สำนักงานเกษตรจังหวัด - สำนักงานประมงจังหวัด - สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด - กรมวิชาการเกษตร - สำนักงานสหกรณ์จังหวัด - สถานีพัฒนาที่ดิน 	
เป้าหมาย		
(1) สร้างรายได้	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> <ul style="list-style-type: none"> → จากอาชีพเดิม → เพิ่มอาชีพใหม่ </div> <div style="margin-left: 10px;"> <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต - พัฒนาคุณภาพสินค้า </div> </div>	
(2) พื้นฟูเกษตรกร	<ul style="list-style-type: none"> → เพื่อการออม → ใช้ทรัพยากร (น้ำ) ให้เกิดประโยชน์ 	
(3) สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร		
(4) หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์		
4. การจัดทำแผนปฏิบัติงาน		
(1) แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี	<ul style="list-style-type: none"> → มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพสินค้าและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
(2) แผนการลงทุนของชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> → เน้นการสร้างผลิตภัณฑ์หลักของพื้นที่โครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - สถานีพัฒนาที่ดิน

ปฏิทินการปฏิบัติงานจัดทำแผน โครงการพัฒนาอาชีพเกษตรกร					
นำเสนอแผนงานโครงการ	กำหนดเวลา (สัปดาห์)				
	เมษายน				พฤษภาคม
	1	2	3	4	1
1. เรียนรู้และเข้าใจงานชลประทาน	■				
2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติ "การสร้างทางเลือกอาชีพเกษตรกร โครงการพัฒนาอาชีพเกษตรกร □ การเตรียมการจัดประชุม □ ดำเนินการจัดประชุม	■	■			
3. จัดทำทะเบียนเกษตรกร			■		
4. จัดประชุมกำหนดกิจกรรมปฏิบัติงาน ตามแผนโครงการ □ การเตรียมการจัดประชุม □ ดำเนินการจัดประชุม			■ ■		
5. จัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรตาม โครงการ				■	
6. นำเสนอแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกร ของโครงการ					ภายใน 5 .พค. 44

โครงการปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อพัฒนาแหล่งผลิตของชุมชน (โครงการเงินกู้ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างภาคเกษตร)

1. หลักการและเหตุผล

- 1.1 ตามสภาพภูมิประเทศของไทย มีแหล่งน้ำธรรมชาติกระจายอยู่โดยทั่วไป ที่เป็นแหล่งกักเก็บน้ำต้นทุนใช้ในการเกษตรกรรม แต่ขาดการดูแลบำรุงรักษา ทำให้แหล่งน้ำธรรมชาติมีสภาพตื้นเขิน ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ จำเป็นต้องขุดลอกเพื่อเพิ่มความจุกักเก็บน้ำ แต่เกินขีดความสามารถของชุมชนที่จะดำเนินการเองได้
- 1.2 สภาพแหล่งน้ำธรรมชาติบางแห่งที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว แต่ยังคงขาดระบบการส่งน้ำให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั่วถึง จำเป็นต้องก่อสร้างระบบการส่งน้ำและอาคารบังคับน้ำเพิ่มเติมให้แก่ชุมชน
- 1.3 สภาพบริเวณรอบแหล่งน้ำธรรมชาติบางแห่ง สามารถพัฒนาเป็นแหล่งผลิตของชุมชนได้โดยนำดินที่ขุดลอกมาถมเป็นแหล่งเพาะปลูกและใช้ประโยชน์ร่วมกันในชุมชน

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำและการใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 2.2 เพื่อพัฒนาระบบการใช้น้ำ การใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกษตรกรรมที่อยู่ในพื้นที่สามารถใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติทำการเกษตร เป็นแหล่งผลิตของชุมชน (Production Unit)
- 2.3 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการใช้ที่ดิน ในพื้นที่รอบ ๆ แหล่งน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น เป็นลานตากผลผลิต ตลาดกลางสินค้าเกษตร
- 2.4 เพื่อสร้างงานและเพิ่มรายได้แก่ท้องถิ่น สร้างโอกาสให้สามารถมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถเลี้ยงสัตว์และทำการประมงหมู่บ้านสำหรับชุมชนในท้องถิ่น

3. เป้าหมาย

- 3.1 กรมชลประทาน ปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ 85 แห่ง/ในพื้นที่ 51 จังหวัด
- 3.2 กรมพัฒนาที่ดิน ปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ 42 แห่ง/ในพื้นที่ 24 จังหวัด

4. ระยะเวลาดำเนินการ

4 ปี (2543 – 2546)

5. หน่วยงานรับผิดชอบ

กรมชลประทาน

กรมพัฒนาที่ดิน

6. แผนปฏิบัติงาน

ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ

- 1) การปรับปรุงแหล่งน้ำและพัฒนาระบบส่งน้ำ
- 2) การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดสรรน้ำ
- 3) การพัฒนาอาชีพ

7. สถานภาพปัจจุบันของโครงการ

- 1) ครม. เศรษฐกิจลงมติอนุมัติโครงการฯ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2543
- 2) JBIC ให้ความเห็นพ้องกับโครงการฯ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2544
- 3) สำนักงบประมาณอนุมัติค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการฯ ปี 2544 เป็นเงิน 699,588,400 บาท
- 4) กรมพัฒนาที่ดิน ได้ประกวดราคาและพิจารณาผลการประกวดราคาเรียบร้อยแล้ว จำนวน 42 แห่ง และจะทำสัญญาจ้างให้แล้วเสร็จภายในเดือนมีนาคม 2544

หมายเหตุ : พื้นที่ดำเนินการตามแผนเดิม 45 แห่ง กรมฯ ขอยกเลิกพื้นที่ดำเนินการ 3 แห่ง คงเหลือ 42 แห่ง

8. แผนการดำเนินงานด้านการก่อสร้าง

- เริ่มก่อสร้าง ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2544
- โครงการทั้งหมดจะดำเนินการแล้วเสร็จภายในเดือน ธันวาคม 2544

9. วิธีดำเนินงานโครงการ

9.1 การปรับปรุงแหล่งน้ำและพัฒนาระบบส่งน้ำ

9.1.1 ปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ

- 1) เพิ่มความจุของแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยขุดลอกให้มีปริมาตรเก็บกักน้ำมากขึ้น โดยขุดลอกแหล่งน้ำความลึกเฉลี่ยประมาณ 3.00 – 3.50 เมตร แล้วใช้ดินที่ขุดมาถมบริเวณขอบหนอง ปรับสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมแก่การทำเกษตรและพื้นที่เอนกประสงค์

2) พัฒนาระบบส่งน้ำไปยังแปลงเพาะปลูก โดยจะมีสถานีสูบน้ำใช้เครื่องสูบน้ำ ระบบท่อส่งน้ำ และถังเก็บน้ำสำรอง ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

9.1.2 การพัฒนาระบบส่งน้ำ

ในพื้นที่ซึ่งมีแหล่งน้ำ มีน้ำเพียงพอที่จะใช้เสริมการเพาะปลูกในช่วงฝนทิ้งช่วง และใช้ในการเพาะปลูกฤดูแล้ง แต่ยังไม่มียระบบส่งน้ำ จะจัดทำระบบส่งน้ำ ระบบควบคุมน้ำเป็นระบบท่อหรือคลอง ตามความเหมาะสมของภูมิประเทศแต่ละพื้นที่และปริมาณน้ำที่จะสามารถให้ได้ ซึ่งระบบส่งน้ำนั้นจะเป็นสายหลัก โดยเกษตรกรยินยอมสละที่ดินเพื่อก่อสร้างระบบส่งน้ำระบบหลัก ส่วนระบบย่อยนำน้ำเข้าสู่ไร่นาของเกษตรกรแต่ละแปลงนั้นเกษตรกรจะต้องดำเนินการเอง

9.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการจัดสรรน้ำและส่งน้ำให้เกษตรกร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำ เพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดการจัดสรรและส่งน้ำ และบำรุงรักษาระบบส่งน้ำ กลุ่มผู้ใช้น้ำจะเป็นผู้บริหารการใช้น้ำ โดยจัดสรรน้ำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการตามปริมาณน้ำที่จะใช้สำหรับเพาะปลูก ปลูก - บริโภค ในครัวเรือนและเลี้ยงสัตว์ และสำรองน้ำในแหล่งน้ำไว้สำหรับเลี้ยงปลา

9.3 การพัฒนาอาชีพ

การจัดทำแผนอาชีพโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอาชีพในระบบพื้นที่และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทำแผนพัฒนาอาชีพตามความเหมาะสม ประกอบด้วย

1) การถ่ายทอดเทคโนโลยี เช่น จัดทำศูนย์ข้อมูลฝึกอบรม/สาธิต ทัศนศึกษาดูงานแปลงสาธิตและนำน้ำให้ปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชและสัตว์ รวมทั้งแนะนำเทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม สนับสนุนการผลิตให้ได้ผลผลิตตอบแทนสูงขึ้นกว่าเดิม และให้ผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ที่คุ้มค่าการลงทุน

2) การลงทุนของชุมชน สนับสนุนเกษตรกรลงทุนจัดการเกษตรที่มีการส่งเสริม และแนะนำ เช่น ไร่นาสวนผสม ปลูกผักปลอดจากสารพิษ ไม้พื้นเมือง การเลี้ยงปลาในบ่อดิน การเลี้ยงปลาในนาข้าว และการเลี้ยงปลาในกระชัง ฯลฯ โดยจัดหาแหล่งเงินอุดหนุนให้กับเกษตรกรเพื่อดำเนินการ

3) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ส่งเสริมการกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน ส่งเสริมให้มีการทำและใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยพืชสดปรับปรุงดิน ส่งเสริมการไถกลบตอซัง ลด ละ เลิก ใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อคนและสัตว์ ฯลฯ

การดำเนินงานในส่วนของจังหวัดพะเยา

กรมพัฒนาที่ดิน เข้าดำเนินการปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติที่บ้านห้วยดอกเข็ม หมู่ที่ 7 ตำบลดงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2544 คาดว่าจะแล้วเสร็จในเดือน สิงหาคม 2545

ผู้รับจ้างโดย บริษัท แสมเมืองทอง จำกัด

สัญญาเลขที่ 196/44 ลงวันที่ 19 มิถุนายน 2544 ในสิ้นสุดงาน 14 เมษายน 2545 ต่อสัญญาถึง 19 สิงหาคม 2545

ลักษณะงานที่ดำเนินการ

- 1) เป็นการปรับปรุงหนองน้ำธรรมชาติ
- 2) สร้างฝายเพื่อยกระดับเก็บกักพร้อมท่อระบายน้ำ จำนวน 1 จุด
- 3) ขุดลอกคลองเดิม ความยาว 930 เมตร คิดเป็นพื้นที่ 21 ไร่
- 4) ขุดลอกภายในความยาว 1,243 เมตร คิดเป็นพื้นที่ 8 ไร่
- 5) ขุดสระเก็บน้ำ คิดเป็นพื้นที่ 39 ไร่

ปริมาณน้ำ

1) ปริมาณน้ำในหนองน้ำ	682,000	ลูกบาศก์เมตร
2) ปริมาณน้ำในสระ	142,000	ลูกบาศก์เมตร
3) ปริมาณน้ำในคลองหลัก	104,100	ลูกบาศก์เมตร
4) ปริมาณน้ำในคลองภายใน	14,900	ลูกบาศก์เมตร
รวม	943,000	ลูกบาศก์เมตร

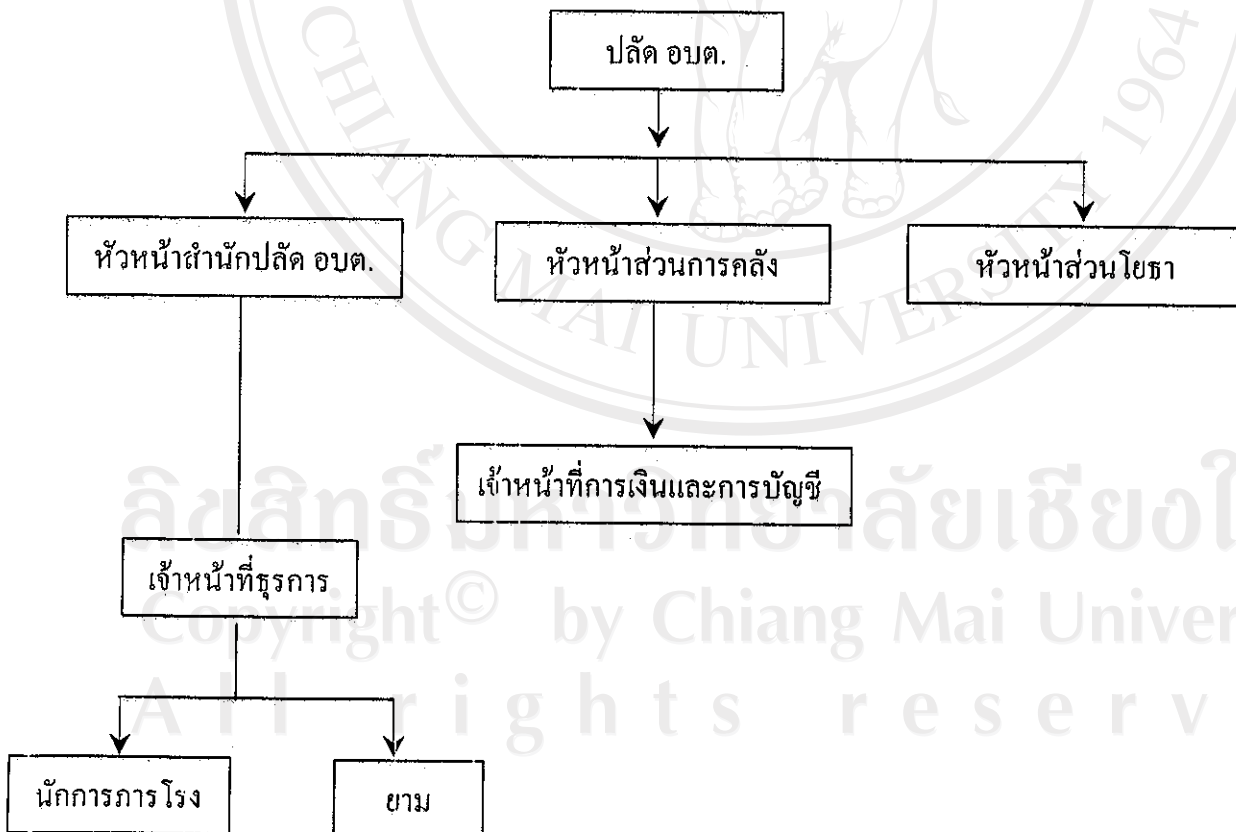
งานประกอบ

- 1) งานสตัดอกหน้าดินหนา 0.50 เมตร จำนวนพื้นที่ 290 ไร่
- 2) งานทิ้งดินปรับพื้นที่เกษตรกรรม 290 ไร่
- 3) งานถมดินปรับพื้นที่สำหรับลานเอนกประสงค์ 6 ไร่
- 4) งานปรับเกลี่ยหน้าดินและใส่ปุ๋ยหมัก
- 5) งานก่อสร้างทางลำเลียง-สัญญาณและร่องระบายน้ำ ความยาว 5,849 เมตร
- 6) งานก่อสร้างท่อส่งน้ำ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.00 เมตร จำนวน 7 จุด รวมจำนวน ท่อ 156 ท่อ
- 7) ท่อระบายน้ำขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.30 เมตร จำนวน 14 จุด รวมจำนวน ท่อ 112 ท่อ
- 8) ท่อระบายน้ำขนาดใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.60 เมตร จำนวน 6 จุด รวมจำนวนท่อ 60 ท่อ

- 9) งานก่อสร้างโรงสูบน้ำและติดตั้งเครื่องสูบน้ำขนาด 4 แรงม้า จำนวน 20 จุด
- 10) งานก่อสร้างท่อประธานตลอดถนน 11 จุด
- 11) งานวางท่อประธาน PVC ชั้น 5 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5 นิ้ว ความยาว รวม 4,060 เมตร
- 12) งานวางท่อรอง PVC ชั้น 5 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5 นิ้ว ความยาวรวม 3,072 เมตร
- 13) งานวางท่อแขนง LDPE ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 มิลลิเมตร ความยาวรวม 52,532 เมตร
- 14) งานติดตั้งสปริงเกอร์พร้อมขาตั้ง จำนวน 7,032 ชุด
- 13) การพัฒนาอาชีพ

4.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลดงสุวรรณ

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลดงสุวรรณ สามารถแสดงได้ดังนี้:-

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลดงสุวรรณ

ในส่วนของจังหวัดพะเยาหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลดงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรเข้าทำการเพาะปลูกพืชในพื้นที่การเกษตรของโครงการ 290 ไร่ เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

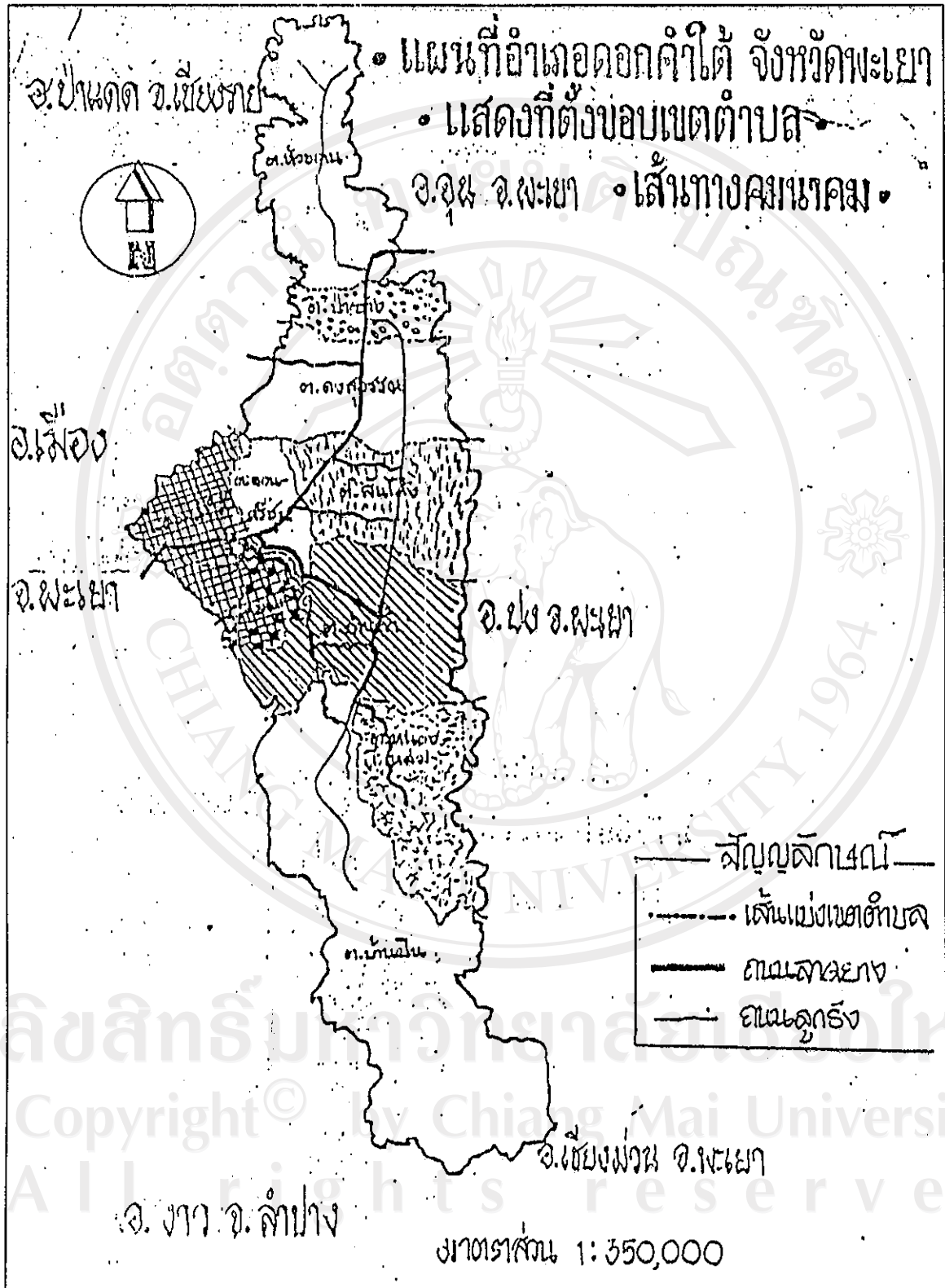
10. การบริหารโครงการ

10.1 การจัดตั้งคณะบริหารโครงการ

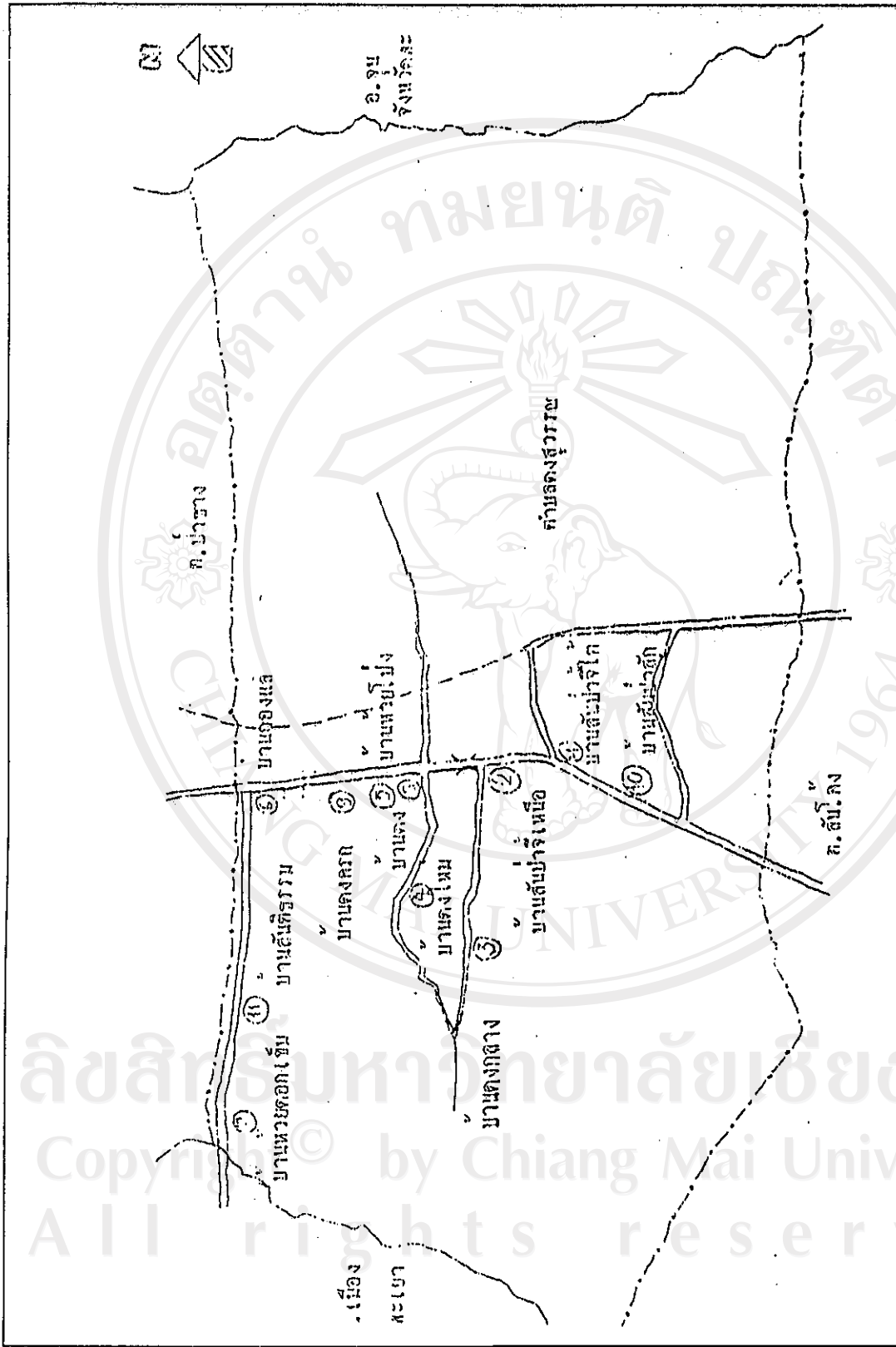
- 1) คณะกรรมการบริหารแผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในเขตชลประทาน และแหล่งน้ำธรรมชาติทำหน้าที่กำกับดูแลทางด้านนโยบาย
- 2) คณะทำงานโครงการปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อพัฒนาแหล่งผลิตของชุมชนทำหน้าที่ประสานงานและดำเนินโครงการ
- 3) คณะทำงานประจำโครงการระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ตลอดจนภาระหน้าที่ที่มีต่อการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้ใช้น้ำ

10.2 การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มบริหารการใช้น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ ทำหน้าที่บริหารจัดการน้ำและบำรุงรักษาระบบในแต่ละแหล่งน้ำ ที่อยู่ภายใต้โครงการปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 2) สหกรณ์ผู้ใช้น้ำเป็นการพัฒนารูปแบบองค์กรผู้ใช้น้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินงานรับผิดชอบเหมือนกับกลุ่มบริหารใช้น้ำ รวมทั้งกิจกรรมด้านการจัดสรรน้ำและการบำรุงรักษาระบบประสานการพัฒนา และส่งเสริมการผลิตทางการเกษตร

ภาพที่ 2 แผนที่อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงอาณาเขต เส้นทางคมนาคม ที่ตั้งหมู่บ้านดงสุวรรณ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

4.2.3 องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

องค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีชื่อว่า "องค์กรพะเยาเพื่อการพัฒนา" ได้เข้ามาต่อต้านโครงการพัฒนาของกรมพัฒนาที่ดิน ในปี พ.ศ. 2543 โดยได้ชี้แจงให้เห็นถึง ผลดี ผลเสียของโครงการ แต่ชาวบ้านไม่เห็นด้วยกับกลุ่ม NGO โดยมองว่า NGO เป็นฝ่ายต่อต้านรัฐบาล จึงทำให้ NGO ต้องยุติการยืนยัน ชาวบ้านคิดว่าโครงการของรัฐเป็นโครงการที่ดีได้มาเปล่า ๆ ไม่มีอะไรเสียหายต่อชุมชน จึงยอมรับโครงการโดยไม่มี การต่อต้าน

4.2.4 ชุมชน

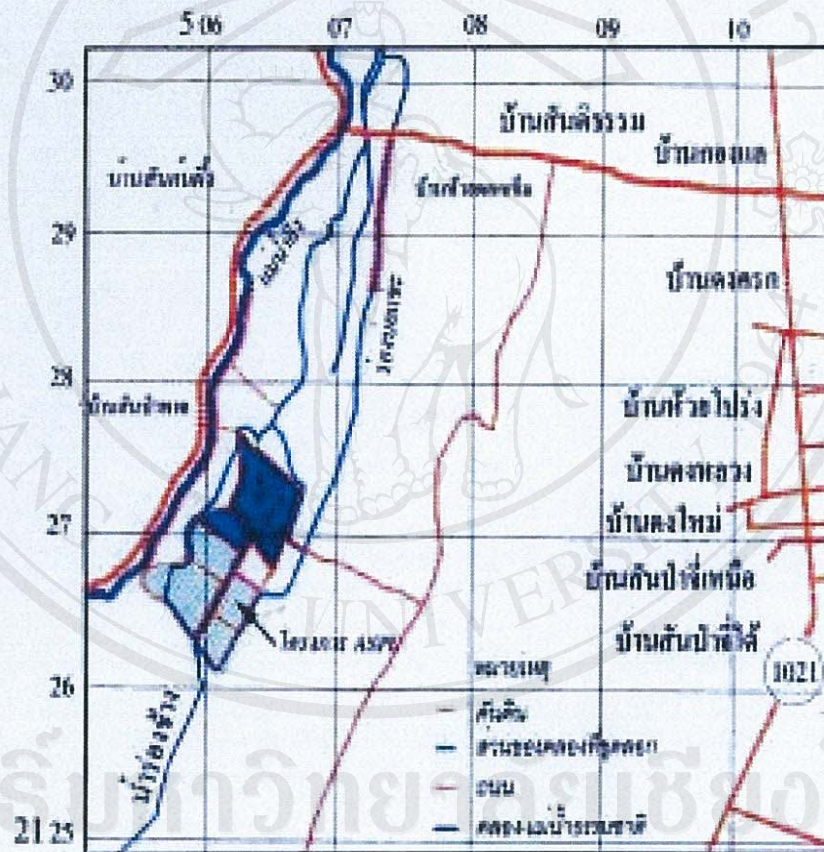
ในอดีตหนองขวางเป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงจะนำสัตว์มาเลี้ยงในฤดูแล้งจนถึงช่วงทำนา ก็จะไปเลี้ยงตามเนินเขา แต่ปัจจุบันไม่นิยมนำมาเลี้ยง เพราะมีต้นไมยราบขึ้นทำให้การดูแลสัตว์เลี้ยงลำบาก การใช้ประโยชน์จากหนองขวางจะมีชาวบ้านจากตำบลแม่ธิง ตำบลดงสุวรรณ ตำบลดงเจน ตำบลป่าซาง ตำบลท่าวังทอง ชาวบ้านจากพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านี้จะเข้ามาหากินทั้งการจับปลาและสัตว์น้ำด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การตกไซ การตกตาข่าย การขุดสระล่อปลา การตั้งจ้ำ (ยอ) การเหวี่ยงแห ตกตุ้ม การส่องกบ เขี่ยคนในเวลา กลางคืน ฯลฯ

หนองขวางตั้งอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำอิงฝั่งตะวันออกของบ้านสันป่าพาดและสันป่าจิว ทอดตัวยาวตามแนวเหนือ-ใต้ มีหนองน้ำอยู่ในอาณาบริเวณหลายแห่ง เช่น บวกสุธรรม บวกเล็ง บวกสามขา เป็นต้น มีเนื้อที่ประมาณ 702 ไร่ จากในอดีต 1,500 ไร่ สาเหตุหนึ่งที่พื้นที่หนองขวางหายไปจากการบุกรุกพื้นที่ของชาวบ้านที่มีที่ดินรอบหนองขวางและขยายเป็นที่นา เพื่อให้เจ้าหน้าที่รังวัดเพื่อออกโฉนด

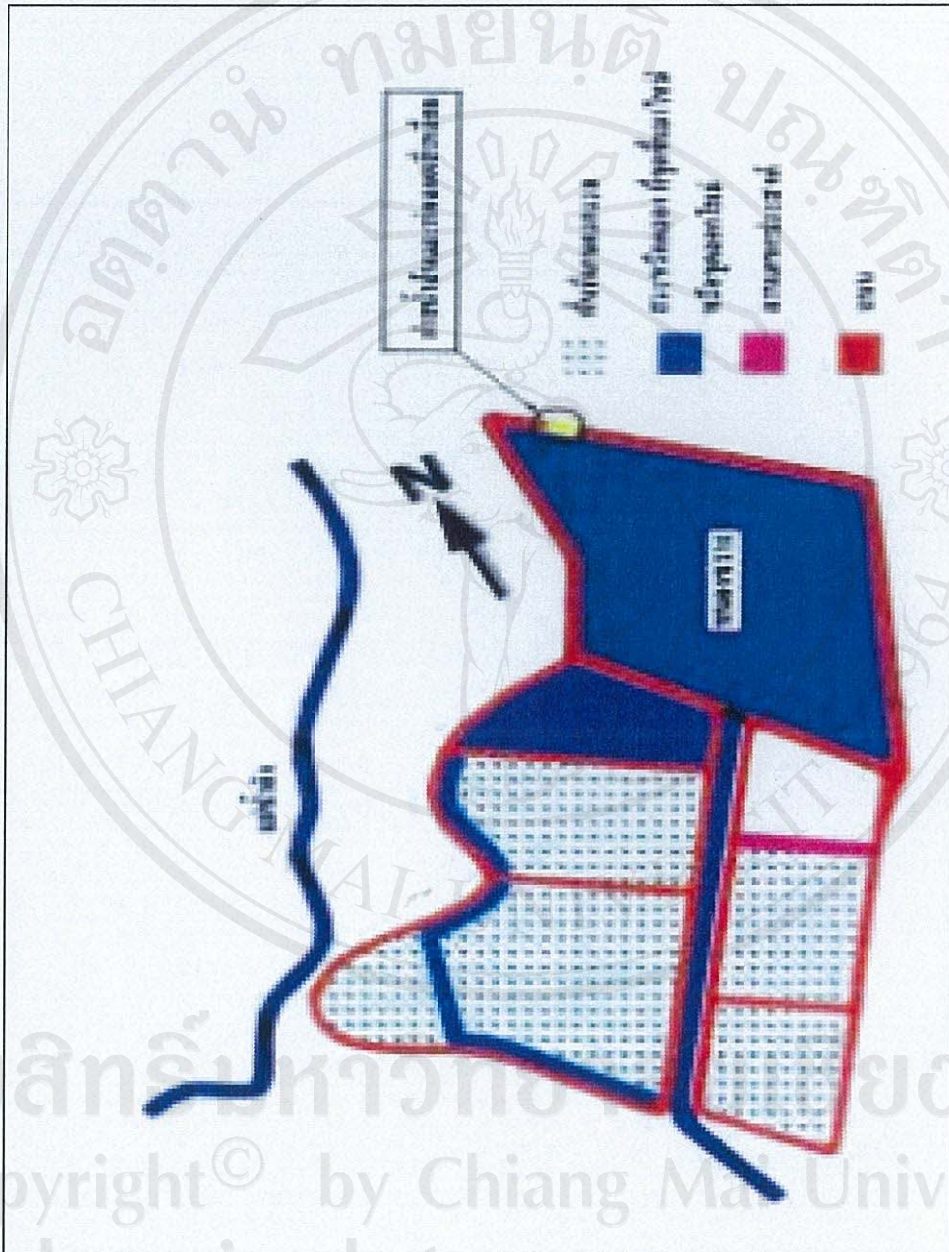
หนองขวางถือเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ในลุ่มน้ำอิงตอนบน เกิดจากการไหลบ่าของน้ำร่องข้างและน้ำอิง มีความสำคัญต่อชุมชนในอาณาบริเวณ เป็นแหล่งอาหารของคนและสัตว์ ชาวบ้านได้อาศัยหนองขวางเป็นแหล่งหาอาหาร เช่น การจับปลา การเก็บพืชน้ำต่าง ๆ ทั้งที่นำมาบริโภคเองและเลี้ยงสัตว์ หนองขวางเปรียบเสมือนซูเปอร์มาเก็ตของชาวบ้าน หนองขวางได้เลี้ยงชีวิตผู้คนและสัตว์มาเป็นเวลาช้านาน

ความอุดมสมบูรณ์ของหนองขวางยังทำให้เป็นแหล่งที่พักระหว่างการเดินทางของนกอพยพต่าง ๆ หลายชนิด เช่น นกเป็ดน้ำ นกยาง นกกระแต นกกาลปสี นกกินปลา นกตาแดง นกคุ้ม ฯลฯ ซึ่งนกเหล่านี้จะอพยพและเดินทางผ่านและแวะพักที่หนองขวางเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว

จากที่กล่าวมาทำให้มองเห็นถึงความสำคัญของหนองขวางและการปรับตัวของชาวบ้านในการที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน หากไม่มีการใช้เครื่องมือที่ผิดประเภทของคน มักง่ายและเห็นแก่ตัวเข้ามาหากิน เช่น การใช้ไฟฟ้าช็อตทั้งปลาและกบ ทำให้ปลาและกบลดลงอย่างมากอีกทั้งทำให้ปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่ตัวเล็ก ๆ บางชนิดตายและเป็นหมันไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ภาพที่ 4 โครงการปรับปรุงหนองขวางเพื่อบรรเทาอุทกภัย

ภาพที่ 5 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อพัฒนาแหล่งผลิตชุมชน

4.3 การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

4.3.1 การใช้ประโยชน์ของพื้นที่ชุ่มน้ำในอดีต

ในอดีตหนองขวางเป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงจะนำสัตว์มาเลี้ยงในฤดูแล้งจนถึงช่วงทำนาาก็จะไปเลี้ยงตามเนินเขา แต่ปัจจุบันไม่นิยมนำมาเลี้ยง เพราะมีต้นไมยราบขึ้นทำให้การดูแลสัตว์เลี้ยงลำบาก การใช้ประโยชน์จากหนองขวางจะมีชาวบ้านจากตำบลแม่ือง ตำบลดงสุวรรณ ตำบลดงเจน ตำบลป่าซาง ตำบลท่าวังทอง ชาวบ้านจากพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านี้จะเข้ามาหากินทั้งการจับปลาและสัตว์น้ำด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การตกไซ การตกตาข่าย การขุดสระล่อปลาก การตั้งจ้ำ (ยอ) การเหวี่ยงแห ดักตุ้ม การส่องกบ เขี่ยดในเวลากลางคืน ฯลฯ

ในอดีตหนองขวางถือเป็นพื้นที่สาธารณะ ที่ชุมชนใกล้เคียงรอบ ๆ บริเวณได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันทั้งทางตรงและทางอ้อมและไม่มีใครเป็นเจ้าของ ทุกคนช่วยกันดูแลรักษาถือเป็นกรรมสิทธิ์หน้าหมู่

4.3.2 การเข้ามาของชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน และองค์การบริหารส่วนตำบล

ในปี พ.ศ. 2536 กรมชลประทานได้ทำการขุดลอกบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำบางส่วนเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเนื้อที่ 300 ไร่ แต่โครงการไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภาตำบลดงสุวรรณ โดยชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกรมชลประทานก็ไม่ได้มีการศึกษาถึงความเหมาะสมและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น (feasibility study) ทำให้ทำลายพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณบวกลสามขาอย่างสิ้นเชิง

ต่อมา กรมชลประทานอ้างว่าจะนำน้ำในอ่างมาช่วยเหลือเกษตรกรในการทำนาในฤดูแล้ง แต่โครงการดังกล่าวไม่ได้ใช้น้ำในอ่างให้เป็นประโยชน์ในด้านการเกษตรตามที่กล่าวอ้าง เนื่องจากไม่มีการทำประตูระบายน้ำหรือคลองส่งน้ำไว้ จึงทำให้เกษตรกรใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำดังกล่าวไม่ได้ อีกทั้งยังมีการทำสันดินรอบบริเวณอ่างเก็บน้ำอีกด้วย และมีการกันแนวเขตในการหาปลา ทำให้ชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงสูญเสียโอกาสในการทำมาหากิน

ต่อมากรมพัฒนาที่ดิน ได้ทำโครงการปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อพัฒนาแหล่งผลิตของชุมชน โดยได้รับงบประมาณ 28 ล้านบาท โครงการดังกล่าวได้มีการปรับปรุงที่ดินบริเวณหนองขวาง จำนวน 290 ไร่ และขุดสระน้ำเพิ่มอีก 30 ไร่ หลังจากที่มีการปรับปรุงคุณภาพดินแล้ว จะมอบให้เกษตรกรรับผิดชอบบารายละ 1 แปลง แปลงละ 1 ไร่ รุนละ 1 ปี เกษตรกรรุ่นแรกจะได้ทำ 2 ปี มีการจัดระบบน้ำโดยใช้สปริงเกอร์ มีการกำหนดพืชให้ปลูก คือ พริก เผือก หอม และ

ปลูกปีละ 4 ครั้ง ซึ่งเป็นการผลิตที่เข้มข้น ภายหลังจากโครงการสิ้นสุดจะมอบให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการต่อไป

จากการติดตามข้อมูล พบว่า ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม – กันยายน พ.ศ. 2544 ยังไม่มีความคืบหน้าของโครงการ จากโครงการดังกล่าวสะท้อนความคิดของหน่วยงานของรัฐได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ การใช้อำนาจของหน่วยงานรัฐที่มีอยู่ดำเนินโครงการ ซึ่งไม่ได้มีการศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่หรือผลกระทบต่อวิถีชีวิตผู้คนในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมไปถึงการทำลายความยั่งยืนของระบบนิเวศน์ ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ไม่มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงานโครงการและร่วมรับฟังผลประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

จากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และการแบ่งแยกเขตการปกครอง พื้นที่หนองขวางปัจจุบันอยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลดงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ทำให้พื้นที่หนองขวางอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลดงสุวรรณ การจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่าง ๆ ลงพื้นที่หนองขวาง องค์การบริหารส่วนตำบลดงสุวรรณจะเป็นผู้รับผิดชอบและตัดสินใจแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่ชุมชนที่อยู่รอบข้าง เช่น ตำบลแม่ธิง ตำบลป่าซาง ตำบลสว่างอารมณ์และตำบลใกล้เคียง ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้ง ๆ ที่ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันและได้รับผลกระทบร่วมกัน

ปัจจุบัน อบต. ไม่รับงานแต่เข้าไปบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับชาวบ้าน โดยการให้ตัวแทนหมู่บ้านจับฉลากในการเข้าไปใช้พื้นที่ในขณะเดียวกัน อบต. ก็จะขอให้กรมพัฒนาที่ดินปรับพื้นที่ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น น้ำ ไฟ ให้เสร็จสมบูรณ์เสียก่อน อย่างไรก็ตามขณะนี้ อบต. ก็ได้ทำแนวเขตไปแล้วเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับชาวบ้าน

4.3.3 ความขัดแย้ง

ประเด็นความขัดแย้ง อาจแยกรายละเอียดได้ดังนี้:-

1. ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับรัฐ ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล กับกรมพัฒนาที่ดิน กล่าวคือ ภายหลังจากโครงการปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อพัฒนาแหล่งผลิตของชุมชนสิ้นสุดลง กรมพัฒนาที่ดินจะมอบให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการต่อไป แต่ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่รับงาน แต่เข้าไปบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับชาวบ้าน

2. ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน

- 1) ในกรณีที่กรมพัฒนาที่ดินปรับปรุงที่ดินบริเวณหนองขวาง เพื่อให้มีการทำเกษตรแบบเข้มข้นโดยให้มีการปลูกพริก เผือก หอม ข้าวโพดหวานนั้น เกษตรกรไม่ยอมรับ

เพราะเกษตรกรไม่มีประสบการณ์ในการปลูกพืชเหล่านี้มาก่อน (โดยเฉพาะข้าวโพดหวาน) และเกษตรกรไม่แน่ใจว่าจะคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ และมีตลาดรองรับผลผลิตหรือไม่

2) ความขัดแย้งระหว่าง อบต. กับชาวบ้าน สาเหตุเป็นเพราะไม่มีความชัดเจนของแนวเขตพื้นที่และการซ้อนทับของโฉนด ชาวบ้านที่เคยบุกเบิกที่สาธารณะมาก่อนมาเป็นเวลานาน ไม่ยอมคืนพื้นที่ดังกล่าวให้กับ อบต. จึงเกิดความขัดแย้งกันขึ้น

อบต. แบ่งเขตที่ดินให้เข้าใช้ประโยชน์ โดยรับสมัครกลุ่มชาวบ้านเข้าใช้ประโยชน์ทำสัญญา การหมุนเวียนใช้แต่ไม่มีคนเป็นเจ้าของถาวร แต่เป็นกรรมสิทธิ์ของสาธารณะ เช่นเดิม โดยมีเงื่อนไขในการจัดการ

ชาวบ้านส่วนใหญ่หากไม่เห็นผลได้ที่ชัดเจน เขาจะไม่ลงมือทำ เพราะไม่มีหลักประกันในการทำกิน เงื่อนไขของอบต. จะทำให้ชาวบ้านทำตามระยะเวลาที่กำหนด คือทำสัญญาปีต่อปี ทั้งนี้เพื่อสามารถหมุนเวียนให้คนอื่นมีโอกาสทำบ้าง แต่ชาวบ้านไม่กล้าเสี่ยงที่จะลงทุน อย่างไรก็ตาม อบต. มีความเห็นว่า หากมีคนตั้งใจทำดีก็จะให้ทำต่อไปเรื่อย ๆ สำหรับคนที่ไม่ตั้งใจทำก็จะให้ออก

3) ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับชุมชน

ในที่นี้หมายถึง ความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรผู้ใช้ประโยชน์กับผู้เสียประโยชน์ ในพื้นที่ผู้ได้ประโยชน์คือ เกษตรกรใช้ที่ทำกินและได้รับการจัดสรรที่ดินจากพื้นที่ชุ่มน้ำหนองขวาง ส่วนผู้ที่เสียประโยชน์คือ เกษตรกรผู้ที่เคยรุกกล้าที่ดินก่อนที่จะมีการจัดสรรที่ดิน

4) ความขัดแย้งระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) กับชุมชน

องค์กรพะเยาเพื่อการพัฒนา ได้เข้ามาชี้แจงถึงผลดี-ผลเสียของโครงการของรัฐบาล แต่ชาวบ้านไม่เห็นด้วยกับกลุ่ม NGO โดยมองว่า NGO เป็นฝ่ายต่อต้านรัฐบาล

4.3.4 การจัดการความขัดแย้ง

ก่อนที่จะพูดถึงการจัดการความขัดแย้ง เราคงจะต้องทำความเข้าใจกับสาเหตุของความขัดแย้งเสียก่อน สาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ได้แก่

1. โครงการไม่ได้ศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น
2. โครงการไม่ได้รับความเห็นจากองค์การบริหารส่วนตำบล
3. ชุมชนในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

และประเด็นของความขัดแย้ง ได้แก่

1. เขตพื้นที่ไม่ชัดเจน
2. การโอนถ่ายอำนาจไม่ชัดเจน
3. การบริหารจัดการใช้มาตรการชั่วคราว (เช่น แบ่งเขต, ทำสัญญา)
4. การออกโฉนดซับซ้อน

ขณะนี้ ปัญหาทุกอย่างมารวมตัวอยู่ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลก็ยังไม่เข้าใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ นั่นเอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์และสังเกต พบว่า ปัญหา การประชาสัมพันธ์ในเรื่องต่าง ๆ จะผ่านผู้นำ คือ ผู้ใหญ่บ้าน แต่ผู้ใหญ่บ้านบางคนไม่สนใจเข้าประชุม ทำให้ชาวบ้านไม่เข้าใจ บางครั้งประกาศเสียงตามสายเพียงครั้งเดียว ทำให้ชาวบ้านไม่เข้าใจและไม่ชัดเจน เช่นกรณีดังต่อไปนี้

การประชุมชาวบ้าน อบต. เกษตรอำเภอ และบริษัทเจริญโภคภัณฑ์
ปัญหา

1. บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ได้มาแนะนำให้ปลูกข้าวโพดหวาน แต่ชาวบ้านไม่ยอมรับ เพราะไม่มีประสบการณ์ในการปลูกพืชนี้มาก่อน จึงไม่กล้าปลูก ประกอบกับชาวบ้านกลัวไม่มีตลาดรองรับ
2. ในการประชุม ไม่มีมติที่แน่นอน ไม่เป็นไปในทางเดียวกัน จึงสรุปผลการประชุมไม่ได้ ชาวบ้านจึงขาดประชุมบ่อย ไม่ให้ความร่วมมือ

นายไพจิตร สุริยางค์ อบต. หมู่ 10 ประธานกลุ่มเกษตรพัฒนา กล่าวว่า ชาวบ้านมีส่วนร่วมน้อย เพราะเป็นโครงการที่มาจากส่วนกลาง ขาดการประชาสัมพันธ์ ชาวบ้านส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมหลังจากเสร็จสิ้นโครงการแล้ว เพราะคิดว่ารัฐจะมาจัดสรรที่ดินให้

โครงการไม่มีการวางแผนที่แน่นอน โครงการที่เกิดขึ้นไม่ใช่ความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้าน

ชาวบ้านในตำบลดงสุวรรณ มีปัญหาในการเดินทางเข้าทำการเกษตรในพื้นที่โครงการ เนื่องจากมีระยะทางไกล

ชาวบ้านต้องการความช่วยเหลือจากส่วนกลาง เช่น แนะนำพืชเศรษฐกิจ วิธีปลูก ตลาดรองรับผลผลิตทางเกษตรและเงินทุน หากได้รับการสนับสนุนก็คงจะทำให้ทุกอย่างดีขึ้น เพราะชาวบ้านมีความคุ้นเคยกับการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมในอดีต ขาดเทคโนโลยีสมัยใหม่ หากมีตลาดรองรับ ชาวบ้านก็จะมี ความตั้งใจที่จะยอมรับมากขึ้น

นายสนั่น ชื่นวงศ์ รองประธานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ได้กล่าวว่า โครงการพัฒนาหนองขวาง เป็นโครงการที่ดี ทำให้ชาวบ้านมีที่ดินทำกิน มีรายได้ แต่เนื่องจากโครงการ

ไม่เป็นไปตามแผน เช่น ที่ดินไม่พร้อม เช่น น้ำ ไฟ ไม่พร้อม ชาวบ้านต้องลงทุนทำเองเกี่ยวกับการ ต่อหน้าและไฟ ซึ่งต้องลงทุนมาก และชาวบ้านไม่มีเงินทุนเพียงพอ จึงไม่อยากจะลงมือทำ นอกจากนี้พื้นที่ของโครงการยังไม่ได้ปรับปรุงให้สม่ำเสมอ บางแห่งเป็นที่ลุ่ม ระบบการให้น้ำ เช่น springker ก็ไม่มี เป็นต้น บางแห่งก็มีต้นไม้ยราพยักษ์มาก ทำให้ลงทุนสูง ไม่คุ้มค่า

นายสงคราม วงศ์ดาว ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลดงสุวรรณ ได้กล่าวว่า โครงการที่รัฐนำมาพัฒนาไม่สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน น่าจะมีการประชุมลงมติหาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนพื้นที่หนองขวาง พื้นที่ในโครงการบางส่วนระบายน้ำไม่ทัน เกิดน้ำท่วมขัง หากโครงการผ่านความคิดเห็นจากชาวบ้านปัญหาฯ ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น

การประชุมระหว่างกรมพัฒนาที่ดิน อบต. ดงสุวรรณ อบต. แม่อิง และชาวบ้าน

สรุปปัญหา มีดังนี้:-

1. โครงการพัฒนาหนองขวางที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในตำบลอื่น เนื่องจากระบายน้ำไม่ทัน เพราะแต่ละปีน้ำอิงจะไหลลงสู่หนองขวางในปริมาณที่มากในฤดูน้ำหลาก
2. พื้นที่แนวเขตหนองขวางไม่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาชาวบ้านบุกรุกพื้นที่สาธารณะ ชาวบ้านทำกินมาเป็นเวลานาน เมื่อเกิดโครงการฯ รัฐต้องการเอาพื้นที่หนองขวางคืน แต่ชาวบ้านไม่ยอม รัฐก็ไม่ยอมเช่นกัน จึงเกิดข้อขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวบ้านในเรื่องของที่ดินดังกล่าว

ยกตัวอย่าง กรณีของนางอารีย์ โพธิ์ปัญญา ซึ่งทำกินในเขตพื้นที่หนองขวาง มาประมาณ 30 ปี มีบ่อปลา สวนลำไย มะนาว ประมาณ 1 ไร่ แต่รัฐจะเอาคืนเพื่อขุดคลอง ทำให้นางอารีย์เหลือที่ดินเพียง 2 งาน แม้นางอารีย์จะยอมให้ขุด แต่ก็ไม่แน่ใจว่ารัฐจะเอาคืนทั้งหมดหรือไม่ แต่ทาง อบต. ก็ยังอนุญาตให้นางอารีย์ทำกินต่อไปในพื้นที่ที่เหลือ แต่เก็บเป็นค่าเช่าที่ดิน ปัญหานี้เกิดขึ้นเนื่องจากการขาดการประสานงานระหว่างเจ้าของโครงการกับเจ้าหน้าที่ อบต. ดังเช่นกรณีของนางอารีย์ เวลานั้นนางอารีย์พูดกับเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินกับเจ้าหน้าที่ อบต. จะไม่ตรงกัน หากข้อสรุปชัดเจนไม่ได้

นายคำนึ่ง จันทร์เมือง เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหนองขวาง ได้กล่าวว่า โฉนดพื้นที่หนองขวางออกประมาณปี 2522 แต่มีการออกโฉนดทับซ้อนในปี 2539 ซึ่ง อบต. ยอม เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพล ทำให้พื้นที่บริเวณหนองขวางลดลง จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้ได้ประโยชน์ (เกษตรกรไร่ที่ทำกิน) และกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์ (ชาวบ้านผู้บุกรุกที่ดิน)

การวัดพื้นที่ รัฐวัดจากข้างในมาด้านนอก แต่ออกโฉนดซับซ้อน วัดจากข้างนอก
เข้าข้างในพื้นที่หนองขวาง

นายกฤษฎ จิตรวัฒน นายช่าง กรมพัฒนาที่ดินได้กล่าวว่า โครงการหนองขวาง
สามารถช่วยปัญหาน้ำท่วม 3,000 ไร่ ปัญหาพื้นที่หนองขวางไม่ชัดเจน ทำให้เสียงบประมาณใน
การถมที่ถึง 30 ไร่ เพื่อทำถนนเข้าสู่พื้นที่ ซึ่งเกิดจากปัญหาการทับซ้อนของโฉนดนั่นเอง

นางสาววิไลลักษณ์ แก้วริน เจ้าพนักงานเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน จังหวัดพะเยา
กล่าวว่า โครงการพัฒนาหนองขวางเป็นโครงการที่ชาวบ้านขอให้กรมพัฒนาที่ดินลงสำรวจพื้นที่
ทำประชาพิจารณ์ แล้วจึงขออนุมัติงบประมาณ ข้อมูลส่วนใหญ่ผ่านผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการ อบต. มี
ตัวแทนชาวบ้านดูแลปฏิบัติงานโครงการ คิดว่าพื้นที่เดิมเป็นพื้นที่น้ำท่วม ใช้ประโยชน์ไม่ได้มาก
โครงการทำให้เกิดการพัฒนาเก็บกักน้ำเพื่อทำการเกษตร รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved